

Справа „Стол проти Швейцарії” („Stoll v. Switzerland”)

У рішенні, ухваленому 25 квітня 2006 року у справі *„Стол проти Швейцарії”*, Суд постановив, що

- мало місце порушення ст. 10 Конвенції.

Керуючись ст. 41 Конвенції, Суд дійшов висновку, що сам факт визнання порушення є достатньою компенсацією моральної шкоди, якої міг зазнати заявник.

Обставини справи

Заявник Мартін Стол є громадянином Швейцарії, мешкає у м. Цюриху. За фахом він журналіст.

У грудні 1996 року Карло Джагметті, котрий на той час був послом Швейцарії у США, спроектував “стратегічний документ”, який відразу набув статус “конфіденційного”. Цей документ став наслідком переговорного процесу між Світовим єврейським конгресом та групою швейцарських банків. Темою переговорів було питання повернення жертвам Голокосту майна, що було вкладено у банки за часів Другої світової війни.

Документ було надіслано посадовцю з Федерального департаменту іноземних справ, котрий офіційно займався даною справою, а також дев’ятнадцяти іншим особам та кільком дипломатичним представникам.

Копія цього документа також потрапила і до заявника. Імовірно, це сталося через порушення службової таємниці одним з відповідальних осіб. Втім особу порушника встановлено не було.

У січні 1997 року у цюрихській тижневій газеті було опубліковано дві статті, одна з яких вийшла під заголовком “Карло Джагметті ображає євреїв”, а інша називалась “Посол у махровому халаті та гірських черевиках знову залишає свій слід у цьому”. У статтях містилися витяги зі згаданого документа. Наступного дня інша місцева газета опублікувала великі за обсягом фрагменти відповідної таємної доповіді. А ще за кілька днів частини документа з’явилися й у загальнонаціональній газеті.

У січні 1999 року заявника було засуджено до штрафу у розмірі 800 франків (приблизно 520 євро) за публікацію “протоколу офіційних конфіденційних переговорів”. Апеляційну скаргу заявника на це рішення задоволено не було.

Справу п. Стола було згодом передано до Федеральної ради з питань преси. Цей орган дійшов висновку, що заявник безвідповідально надав зауваженням посла

шокуючого та сенсаційного характеру. Рада відзначила, що це сталося через те, що статті журналіста не містили належного аналізу документа та подавались поза контекстом.

Зміст рішення Суду

Заявник скаржився на те, що притягнення його до кримінальної відповідальності було порушенням ст. 10 Конвенції.

Основне питання, яке Суд мав вирішити, полягало в тому, чи втручання у свободу вираження заявника було “необхідним у демократичному суспільстві”.

Суд насамперед зауважив, що критика, виявлена у статтях, була спрямована проти високого посадовця, члена дипломатичного корпусу, посла, котрий виконував у США особливо важливе завдання. Суд відзначив, що конфіденційність дипломатичних відносин є, в принципі, виправданою, однак не може зберігатись будь-якою ціною. До того ж, роль преси як критика та „вартового пса” демократії стосується також питань міждержавних відносин.

Інформація, котра містилася у статтях, викликала громадських інтерес. Статті стосувалися проблеми, яка була предметом широкомасштабних дебатів, що велися, зокрема, на шпальтах преси. Це була дискусія щодо повернення майна жертвам Голокосту, а також щодо ролі Швейцарії у Другій світовій війні. Ця тема спровокувала різкий поділ громадської думки не лише у країні, але й на світовому рівні.

Суд далі зауважив, що посол Швейцарії у США посідав важливе місце у переговорному процесі. Тому Суд визнав законний інтерес громадськості в отриманні інформації про переговорний стиль та стратегію особи, котра займалась вирішенням такої делікатної справи.

Суд розумів важливість захисту роботи дипломатичного корпусу від зовнішнього втручання. Поряд з цим він не вважав, що викриття позиції Уряду стосовно питання про повернення майна жертвам Голокосту та ролі Швейцарії у Другій світовій війні могло зашкодити таким інтересам, які слід вважати важливішими, аніж свобода вираження поглядів у демократичному суспільстві.

Суд також звернув увагу на те, що національний суд у своєму рішенні, визнавши наявність пом'якшуючих обставин, відзначив, що розкриття змісту конфіденційного документа не спричинило вкрай серйозних наслідків для держави.

Суд, аналізуючи форму відповідних статей, зауважив, що Федеральна рада з питань преси дійшла висновку про те, що автор подав міркування дипломата у такий спосіб, аби вони виглядали виразно сенсаційними та шокуючими. Суд нагадав, що

свобода слова була для громадськості одним зі способів дізнаватись про ідеї та погляди своїх лідерів та формувати власну думку про них. Суд також вказав, що свобода слова передбачає можливість вдаватися до певного перебільшення чи навіть до провокації.

Суд також відзначив, що покарання, застосоване до п. Стола, не було надто суворим. Втім Суд вказав, що не це насправді мало значення. Передусім був важливим сам факт засудження заявника, а не малозначність стягнення. На думку Суду, засудження заявника можна вважати особливим видом цензури, що, ймовірно, знеохочуватиме журналіста від виявлення подібної критики в майбутньому. Також, беручи до уваги загальний контекст, такий вирок може справляти відлякуючий вплив на інших журналістів стосовно їхньої участі у політичній дискусії. А отже, дане покарання можна вважати перешкодою у виконанні пресою своєї функції як постачальника інформації та „вартового пса” демократії.

Тому Суд дійшов висновку про те, що засудження заявника не було розумно пропорційним до поставленої законної цілі, особливо ж якщо пам'ятати про зацікавленість демократичного суспільства у забезпеченні та підтриманні свободи преси. Отож Суд постановив, що мало місце порушення ст. 10 Конвенції.